

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
І СПОРТУ УКРАЇНИ

Кафедра психології та педагогіки

**Методичні матеріали для самостійної
роботи студентів з дисципліни
«Педагогіка»**

Київ – 2013

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
І СПОРТУ УКРАЇНИ

Кафедра психології та педагогіки

**Методичні матеріали для самостійної
роботи студентів з дисципліни
«Педагогіка»**

Київ – 2013

Підготовлено професором кафедри психології та педагогіки
Т. В. Петровською

Затверджено на засіданні кафедри психології та педагогіки (протокол № 15
від 15 березня 2013 року)

Робоча програма дисципліни схвалена науково-методичною радою
Національного університету фізичного виховання і спорту України
(протокол № 3 від 28 грудня 2012 року)

Петровська Т. В.

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів з дисципліни
«Педагогіка» / Т. В. Петровська. – К. : НУФВСУ, 2013. – 28 с.

Методичні матеріали містять вступ, тематичний план, зміст самостійної
роботи для опанування курсу дисципліни «Педагогіка», питання для
самоконтролю та список рекомендованої літератури.

ВСТУП

Методичні матеріали підготовлені для самостійного опанування теоретичного матеріалу навчального курсу дисципліни «Педагогіка».

Метою дисципліни є сприяння формуванню педагогічного напрямку особистості майбутнього вчителя фізичної культури, тренера, спеціаліста в галузі фізичного виховання і спорту.

В процесі вивчення дисципліни вирішуються завдання:

- озброювання студентів знаннями наукової педагогічної термінології;
- розкриття студентам наукових і психологічних закономірностей процесу виховання, навчання, розвитку особистості;
- виявлення шляхів застосування знань в практиці професійної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: основні закономірності виховання, навчання та розвитку дітей різного віку;

вміти: застосовувати теоретичні знання в практиці педагогічної взаємодії. Методичні матеріали містять питання для самостійної підготовки до семінарських занять, практичні завдання, педагогічні задачі, питання для самоконтролю, список рекомендованої літератури.

**Тематичний план
дисципліни «Педагогіка»**

№ теми	Назва змістового модуля і теми
1 2 3	Змістовий модуль I. Вступ до педагогіки Предмет, задачі, методи педагогіки Історія педагогічної думки Педагогічна думка на Україні
4 5 6 7 8 9	Змістовий модуль II. Вікова педагогіка Теорії розвитку особистості у вітчизняній та зарубіжній педагогіці Норма та відхилення у формуванні особистості дитини Формування особистості в дошкільному віці Формування особистості в молодшому шкільному віці Формування особистості підлітків Психологічні особливості становлення особистості в юнацькому віці
10 11 12 13	Змістовий модуль III. Дидактика Суттєвість та психологічні закономірності процесу навчання. Педагогічна технологія Принципи навчання Методи навчання Організація процесу навчання
14 15 16 17 18 19 20	Змістовий модуль IV. Теорія виховання Суттєвість та наукові основи виховання Методи виховання Психологія моралі Етико - виховний потенціал релігії Девіантна поведінка школярів та її корекція Взаємовідносини в сім'ї та виховання дітей Педагогічний діалог як метод виховання та навчання. Методика проведення

Зміст
самостійної роботи студентів

Змістовий модуль 1. Вступ до педагогіки

Тема 1. Предмет, задачі, методи педагогіки

I. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Поняття про предмет «педагогіка». Задачі педагогіки як науки та навчальної дисципліни.
2. Категорії педагогіки. Система педагогічних наук.
3. Виховання як суспільне явище та педагогічний процес.
5. Методи педагогічного дослідження. Вимоги до застосування методів спостереження, експерименту та опитування в педагогічній практиці.

II. Самостійно опрацювати матеріал та виконати практичне завдання:

1. Оволодіти методикою Рокіча та визначити ієрархію термінальних та інструментальних цінностей особистості в студентській групі. Визначити гендерні особливості в ієрархії термінальних та інструментальних цінностей в студентській групі.
2. Скласти анкету, яка б давала уявлення про мотиви занять спортом в учнів старших класів.

Тема 2 Історія педагогічної думки

I. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Загальна характеристика історії педагогіки як галузі педагогічної науки.
2. Погляди на виховання дитини чеського педагога Яна Амоса Коменського.
3. Погляди Яна Амоса Коменського на вікову періодизацію та виховання і навчання згідно природним законам.
4. Дидактична теорія Яна Амоса Коменського.
5. Теорія вільного виховання дитини Ж.Ж.Руссо.
6. Погляди на виховання та навчання швейцарського педагога І.Г. Песталоцці.

II. Самостійно опрацювати матеріал та виконати практичне завдання:
Проаналізувати особливості, схожість та розбіжності поглядів видатних педагогів минулого на навчання, виховання та розвиток дитини та систематизувати матеріал у таблиці:

Діалог культур

	Про виховання	Про навчання образование	Про розвиток дитини
Я.А.Коменський			
І.Г.Песталоцці			
Ж.Ж.Руссо			

Тема 3. Педагогічна думка на Україні

I. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Розвиток народної педагогіки в Київській Русі у древніх слов'ян. Виховання та навчання у древніх слов'ян в Київській Русі.
2. Виникнення перших шкіл, бібліотек. Перша педагогічна література. Послання Володимира Мономаха дітям.
3. Братські школи, їх організація. Вимоги до вчителя братських шкіл.
4. Просвітницька діяльність наукового гуртка при Печерській Лаврі: перша друкарня.

II. Самостійно опрацювати матеріал та мати конспект з питань за вибором:

1. Відображення поглядів на виховання в усній народній творчості, народних казках та українських звичаях.
2. Перші українські гуманісти-просвітники С. Оріховський, Ю.Дрогобич та ін.
3. Погляди на виховання українського філософа Г.Сковороди.

Змістовий модуль 2. Вікова педагогіка

Тема 4. Теорії розвитку особистості у вітчизняній та зарубіжній педагогіці

I. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Поняття про особистість та її розвиток.
2. Теорії розвитку особистості у вітчизняній та зарубіжній педагогіці. Соціологізаторські та біологізаторські концепції розвитку особистості.
3. Фактори що впливають на розвиток дитини.
4. Вплив спадковості на розвиток дитини.

5. Вплив соціальних факторів на розвиток.
6. Вплив виховання на розвиток дитини.

II. Самостійно опрацювати матеріал та мати конспект з питань за вибором:

1. Культурно-історична концепція Л.С.Виготського.
2. Суттєвість педагогіки Виготського про індивідуальність у вихованні та навчанні.
3. Теорії розвитку в зарубіжній психології: теорія З.Фрейда, індивідуальна психологія А. Адлера.
4. Визначити значення спадковості, середовища та виховання в формуванні спортсмена та розвитку спортивних здібностей.
5. Роль сенситивних періодів розвитку вихованні та навчанні.

III. Дати письмові відповіді на наступні педагогічні задачі:

1. Мати Петі / 4г.7м. / стурбована тим що хлопчик стає все впертішим. Батько і дід хлопчика теж уперті. Може це спадкове?

Питання:

- а) Чи виправдане хвилювання мами. Чи можна пояснити впертість спадковістю?
- б) Чому теорія спадковості в даний час так розповсюджена серед батьків? Назвіть причини цьому.

Тема 5 . Норма та відхилення у формуванні особистості дитини

I. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Поняття про періодизацію в психічному розвитку дитини.
2. Поняття про хронологічний, біологічний та психологічний вік.
3. Поняття про акселерацію.
4. Характеристика понять: провідна діяльність, вікові новоутворення, соціальна ситуація розвитку.
5. Норма та відхилення в психічному розвитку дитини різних вікових періодів. Корекція відхилень.
6. Кризові періоди розвитку дитини. Нормативна криза. Теорія Е. Еріксона про кризові періоди розвитку людини.

II. Самостійно опрацювати матеріал та мати конспект з питань за вибором:

1. Провідна діяльність в різні вікові періоди, її динаміка та врахування при організації навчання та виховання.
2. Закономірності психічного розвитку дитини за теорією Л.С.Виготського.

Тема 6 . Формування особистості в дошкільному віці

I. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

- 1.Значення спілкування дитини з дорослими для психічного розвитку немовлят та у ранньому дитинстві.
2. Предметно-орудійна діяльність.
3. Раннє дитинство – сенситивний період в розвитку мовлення дитини.
4. Криза трьох років.
5. Функції рольових ігор в розвитку особистості дитини дошкільного віку.
6. Вікові новоутворення дошкільнят.
- 7.Норми розвитку та відхилення дошкільнят. Корекція відхилень розвитку.

II. Самостійно опрацювати матеріал та виконати практичне завдання:

1.Охарактеризувати компоненти психологічної готовності до школи: мотиваційний, вольовий, комунікаційний та розумовий (особистісний) та методи їх визначення.

2.Протестуйте шестирічну дитину за наступним тестом-малюнком діагностики розумової готовності до школи, схвалений Науковим центром охорони здоров'я дітей та підлітків Російською академією медичних наук. Попросіть дитину намалювати людину(краще чоловіка або хлопчика) так ретельно, як тільки дитина зможе. Проаналізуйте малюнок за наступним принципом.

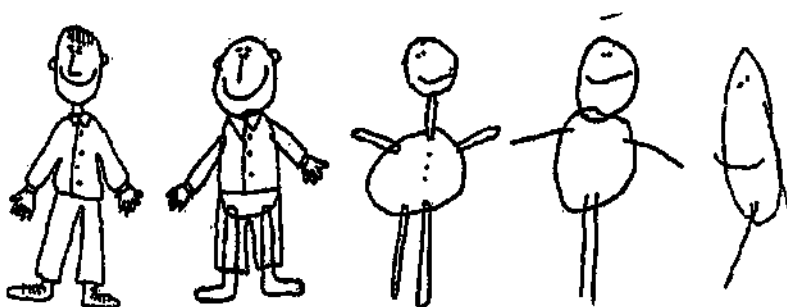

Рис. 1

Оцінка результатів

1 бал – високий рівень інтелектуального розвитку. У намальованій фігури все на місці – голова, шия, плечі, тулуб,руки, ноги. На голові неодмінно є волосся (можливий варіант – шапка або капелюх), вуха, на обличчі – очі, ніс, рот, брови.

Шия – не довше і не товще тулуба, на руках – по 5 пальців, є одяг. І ще одна важлива умова: силует людини повинен бути зображений так званним

синтетичним способом – однією неперервною лінією (коли руки і ноги фігури як би "впливають" з тулуба). Це говорить про те, що у дитини гарне логічне мислення.

2 бали – середній рівень. Вимоги ті ж, що і в першому випадку, але "синтетичний спосіб" зображення відсутній: дитина намалувала окремо голову і тулуб, а до них "приліпив" руки і ноги. Можуть "загубитися" три частини тіла: шия, волосся, палець руки, але на обличчі все повинно бути "як у людей".

3 бали – рівень нижче середнього. Є в наявності: голова, шия, тулуб, руки і ноги, зображені двома лініями. Відсутні: вуха, волосся, одяг, пальці на руках, ступні на ногах.

4 бали – низький рівень. Примітивний малюнок голови з тулубом, а руки-ноги намальовані однією лінією – за принципом "Палка, палка, огуречек – вот и вышел человечек".

5 балів – дуже низький. Якісне зображення тулуба та кінцівок відсутнє – вийшли каракулі.

Рекомендації для інтерпретації.

1 та 2 БАЛИ. Дитина інтелектуально готова до школи. На питання, "доріс" чи він до неї психологічно, цей тест відповіді не дає: краще задати його психологу. Буде дуже добре, якщо дізнається думку вчителя. 3 БАЛИ І НИЖЧЕ. Ставати школярем дитині рано! Зверніть увагу на розвиток малюка: більше читайте йому, вчить переказувати почуте; нехай малює, ліпить, збирає картинки зі шматочків (пазли), візерунки з мозаїки, конструє. Дуже допомагають спеціальні підготовчі заняття для дошкільнят, організовані в ігровій формі. 4-5 БАЛІВ. Такий результат у шестирічній дитини повинен стряожити батьків. Неодмінно показати його дитячому психоневрологу – можливо, йдеться про відставання в психічному розвитку.

III. Дати письмові відповіді на наступні педагогічні задачі:

А) Мама Тамари / 5л.9м. / Хотіла, щоб її дочка багато знала і вміла. Вона вирішила займатися з донькою систематично. Мама багаторазово показувала їй як складати кубики, що б побудувати будинок. Малювання зводилося до копіювання малюнків, зроблених мамою.

Питання: проаналізуйте методи навчання мами. Чи були припущені помилки?

Б) Петя / 2г.7м. / Багато хворів, подовгу перебував у лікарні, де практично не розмовляв. Надалі мамі довелося витратити багато зусиль для того, щоб Петя нормально розмовляв.

Питання: назвіть основну причину важкого засвоєння мови Петєю.

В) Проаналізуйте малюнок Віті / 6 років / "Моя сім'я". У центрі великий телевізор, поруч крісло, в якому сидять крупних розмірів тато з великими руками і сигаретою, ближче до краю паперу хлопчик зобразив маленьку фігурку – це молодший брат. У верхньому кутку малюнок, яскраво розфарбована фігура мамі з великою пателнею в руках. Віті запитали: "Чому ти не намалював себе?" – А я не вмівся.

Питання: Чи можна по малюнку зробити висновок про мікроклімат у родині.

Г) Сергійко / 1г.1м /, граючи іграшками діє однаково: стукає, катає, тягне і т.п. Катя / 2 г.1м / граючи тими ж іграшками діє по-іншому: ляльку качає, машинку – веде, олівцем – малює.

Питання: як називаються дії з іграшками Каті і Сергійка? У чому їх розбіжність?

Д) Батьки Каті / 2г.5м. / Працюють і вчаться на вечірньому відділенні університету і дівчинку відвезли в село до бабусі. Через рік, коли дочка повернулася додому, батьки виявили у неї не правильне вимовляння слів.

Питання: чим це пояснити? У якому віці спостерігається сенситивний період розвитку мови?

Тема 7. Формування особистості в молодшому шкільному віці

I. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Формування особистості молодших школярів. Роль вчителя для формування самооцінки.
2. Вікові новоутворення.
3. Норми розвитку та відхилення. Корекція відхилень.
4. Довільна регуляція діяльності та поведінки. Моральний розвиток.

II. Самостійно опрацювати матеріал та мати конспект з питань за вибором:

1. Розвиток самооцінки молодшого школяра, роль вчителя і однокласників в її формуванні.
2. Як враховувати особливості уваги молодшого школяра в організації навчального процесу.
3. Як враховувати особливості мислення молодших школярів у навчальному процесі, в тому числі при проведенні уроків з фізичної культури.

III. Самостійно опрацювати матеріал та виконати практичне завдання:

Заповнити таблицю:

Таблиця 2

	сприйняття	пам'ять	мислення	мова	увага	емоції	воля
Дошкільний вік							
Молодший шкільний вік							
Підлітковий вік							

Тема 8. Формування особистості підлітків

I. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Характеристика провідної діяльності підлітків.
2. Особистісні новоутворення підлітків.
3. Потреба в самоствердженні та її прояви в поведінці підлітка.
4. Ставлення до навчальної діяльності і вчителя.
5. Корекція відхилень у розвитку.

II. Самостійно опрацювати матеріал та мати конспект з питань за вибором:

1. Охарактеризувати форми поведінки підлітка, що свідчать про:
 - а) вікову кризу;
 - б) почуття дорослості;
 - в) потребу в самоствердженні.
2. Охарактеризувати особливості взаємодії дорослих (учителів, батьків) з підлітками, враховуючи особливості їх розвитку.

Тема 9. Психологічні особливості становлення особистості в юнацькому віці

I. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Поняття юності. Соціальна ситуація розвитку старшокласників.
2. Учбово-професійна діяльність як ведучий вид діяльності юнаків. Єдність професійних та пізнавальних інтересів і мотивів поведінки і учбової діяльності старшокласників.
3. Розвиток самосвідомості. Формування світогляду.
4. Міжособистісні стосунки в класі. Взаємостосунки з дорослими.

II. Самостійно опрацювати матеріал та мати конспект з питань за вибором:

1. Особливості почуттів і волі в юнацькому віці.
2. Романтика, мрії та ідеали. Дружба та любов.
3. Особливості розвитку пізнавальних психічних процесів. Психологічні особливості формування професійних інтересів, здібностей в юнацькому віці.

Змістовий модуль 3. Дидактика

Тема 10. Суттєвість та психологічні закономірності процесу навчання. Педагогічна технологія

I. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Поняття про дидактику та її категорії.
2. Психологічна теорія Л.С. Виготського про навчання що розвиває.
3. Теорія поетапного формування розумових дій П. Я. Гальперіна.
4. Етапи процесу навчання руховим діям:
а/ етап формування уявлень;
б/ етап формування понять;
в/ етап закріплення і вдосконалення;
5. Педагогічна технологія. Категорії навчальних цілей в когнітивній області.
6. Стадії формування навички (перехід знання в уявлення, вміння, навички).

II. Дати письмові відповіді на наступні педагогічні задачі:

Таня вчиться в I кл. Їй важко дається вчення. Удома мама саджає її за стіл і починає запитувати. Ну от. Знову нічого не знаєш. Вчи сама! І сама йде у своїх справах на кухню. Через деякий час повертається і перевіряє. Поліпшень немає. – "Сьогодні гуляти не підеш!"

Питання:

- а) Дайте аналіз характеру спілкування мами з донькою;
- б) Який характер спілкування буде відповідати теорії Л.С. Виготського про навчання що розвиває?

III. Самостійно опрацювати матеріал та виконати практичне завдання:

Скласти технологічний підхід до навчання рухової дії (за власним вибором) з використанням категорій навчальних цілей в когнітивній області: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка та заповнити таблицю:

Таблиця 3

Категорії цілей	Конкретизація дій учня
1) Знання (запам'ятовування та відтворення)	- знає терміни - визначення - факти - поняття - принципи
2) Розуміння (перетворення матеріалу з однієї форми в іншу, інтерпретація матеріалу, передбачення подальших дій, явищ)	- перетворює з усної форми у письмову - з словесного опису складає таблицю - інтерпретація (стислний виклад, анотація, резюме, виокремлення основного)
3) Аналіз (виокремити частину цілого та поділити матеріал на складові частини; виявити взаємозв'язок між частини)	- бачить помилки (у діях, у логіці суджень) - може розрізнити фактор та результат, причину та наслідок
4) Синтез (комбінування елементів з метою отримання цілого)	- використовує знання з різних галузей з метою отримання творчого результату: твір, вірш, доповідь
5) Застосування (використання вивченого матеріалу у конкретних умовах)	- застосовує правила - застосовує методи - оперує поняттями та визначеннями (демонструє вірне застосування певної процедури)
6) Оцінка (вона може ґрунтуватись на чітких критеріях: наприклад, математика. Якщо це твір, то критерієм повинна бути логіка)	- повинен продемонструвати відповідність результатів роботи критерію оцінки

Тема 11. Принципи навчання

1. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Поняття про принципи навчання, їх загальна характеристика.
2. Принцип науковості навчання. Його реалізація в практиці фізичної культури та спорту.
3. Принцип свідомості і активності в практиці фізичної культури і спорту.
4. Принцип наочності в навчанні.
5. Принцип систематичності і послідовності навчання.
6. Принцип доступності та індивідуалізації навчання.

II. Самостійно опрацювати матеріал та мати конспект з питань за вибором:

Проаналізувати в яких діях тренера-викладача реалізується кожен з принципів:

- а) на уроці фізичної культури;
- б) в процесі спортивного тренування.

III. Дати письмові відповіді на наступні педагогічні задачі:

Ви повинні провести урок фізичної культури у молодшому класі, в якому діти значно відрізняються один від одного по рівню фізичного розвитку та фізичної підготовленості.

Питання: як здійснити принцип індивідуального /диференційного/ підходу до учнів в процесі навчання.

Тема 12. Методи навчання

1. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Загальне поняття про методи і засоби навчання. Класифікація методів навчання
2. Характеристика словесних методів навчання: розповідь, пояснення, бесіда, лекція.
3. Характеристика наочних методів навчання: спостереження, демонстрація.
4. Практичні методи навчання: вправи, лабораторні та практичні роботи.
5. Методи контролю за засвоєнням знань, умінь, навичок. Види і способи контролю.
6. Сутність проблемного навчання. Форми проблемного навчання (проблемного викладу, евристичні бесіди, дослідницька робота, проблемно-пошукова практична робота).

II. Самостійно опрацювати матеріал та виконати практичне завдання:

Проаналізувати етапи навчання конкретної(за вибором студента) рухової дії та відповідні їм методи навчання і скласти таблицю:

Таблиця 4

Етапи навчання	Методи навчання

Тема 13. Організація процесу навчання

I. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Поняття про форми навчання та історії їх розвитку.
2. Характеристика класно-урочної форми навчання.
3. Педагогічні вимоги до уроку: виховні, дидактичні, організаційні, психологічні, гігієнічні, етичні.
4. Типи і структура уроків фізичної культури.
5. Етапи та зміст підготовка вчителя до уроку.
6. Критерії аналізу уроку фізичної культури.

II. Самостійно опрацювати матеріал та виконати практичне завдання:

Визначити завдання для комбінованого уроку фізичної культури.

Змістовий модуль 4. Теорія виховання

Тема 14. Суттєвість та наукові основи виховання

I. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Сутність і особливості процесу виховання. Завдання і цілі.
2. Складові частини виховання: розумова, моральна, фізична та ін.
3. Теорія персоналізації А.В. Петровського.
4. Закономірності та принципи процесу виховання.
5. Потребні і мотиви в процесі виховання. Теорія А. Маслоу.

II. Самостійно опрацювати матеріал та мати конспект з питань за вибором:

Дати характеристику соціально-психологічних факторів, що впливають на поведінку особистості:

- а) традиції, ритуали;
- б) національні особливості у вихованні;
- в) вікові та соціальні очікування;
- г) референтні групи.

Тема 15. Методи виховання

1. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Поняття про методи виховання. Класифікація методів виховання.

2. Характеристика методів формування свідомості, особливості застосування в різні вікові періоди.

3. Характеристика методів формування досвіду суспільної поведінки: педагогічні вимоги, привчання, вправи, суспільна думка.

4. Характеристика методів корекції поведінки: стимулювання, заохочення.

5. Педагогічні вимоги до застосування методів виховання.

II. Самостійно опрацювати матеріал та мати конспект з питань за вибором:

Обґрунтуйте пріоритетність застосування методів виховання у дітей наступних вікових груп з врахуванням особливостей психічного розвитку:

а) в ранньому дитинстві;

б) в дошкільному віці;

в) в молодшому шкільному віці;

г) у підлітків.

Тема 16. Психологія моралі

1. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Поняття про мораль. Історичні підходи до формування аспектів моралі.

2. Сучасні погляди на мораль.

3. Завдання морального виховання: виховання моральної свідомості, моральних почуттів, моральної поведінки.

4. Етапи морального розвитку особистості по Л. Колбергу: доконвенційний, конвенційний, постконвенційний.

II. Самостійно опрацювати матеріал та мати конспект з питань за вибором:

Дайте визначення та проаналізуйте зміст наступних моральних почуттів:

а) почуття відповідальності та долгу;

б) почуття сумління;

г) почуття патріотизму;

д) співчуття, співпереживання;

е) почуття честі та гідності;

ж) почуття провини.

Тема 17. Етико - виховний потенціал релігії

1. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Поняття про релігії народів світу.
2. Загальнолюдські, класові та християнські погляди на мораль та виховання.
3. Релігія - частина духовної культури людства.

II. Самостійно опрацювати матеріал та мати конспект з питань за вибором:

1. Проаналізувати зміст християнських заповідей.
2. Біблія - частина духовної культури людства.

Тема 18. Девіантна поведінка школярів та її корекція

1. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

1. Види девіантної поведінки.
2. Відхилення від норм поведінки та учбової діяльності школярів.
3. Діагностика відхилень в поведінці. Корекція відхилень.
4. Психодіагностика в школі. Методи психодіагностики.
5. Відхилення в міжособистісних стосунках.
6. Шкільні неврози. Соціальна дезадаптація школярів.

II. Дати письмові відповіді на наступні педагогічні задачі:

1. Ви класний керівник у восьмому класі, де є учень з девіантною поведінкою /грубість, агресивність/. Ви маєте припущення, що причиною такої поведінки є низький соціальний статус учня.

Питання: а) Які особливості формування особистості у підлітковому віці дозволили зробити таке припущення? Як його перевірити?

б) Дайте рекомендації для корекції поведінки школяра.

2. У вашому класі є учень, який має низький соціальний статус міжособистісних стосунків в класі.

Питання:

- а) Яка методика допоможе вам з'ясувати це?
- б) Навіть методи корекції соціального статусу учня.

Тема 19. Взаємовідносини в сім'ї та виховання дітей

1. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

Соціально-психологічні характеристики міжособистісних стосунків в родині.

1. Соціально-статеві ролі та шлюб.

2. Особистість батьків та помилки в вихованні.

II. Самостійно опрацювати матеріал та мати конспект з питань за вибором:

1. Стилі сімейного виховання: диктат, опікування, невтручання, співробітництво. Переваги та недоліки. Вплив на стосунки з дітьми.

2. Розкрити поняття: неблагополучна родина, педагогічна занедбаність.

Тема 20. Педагогічний діалог як метод виховання та навчання.

Методика проведення

I. Самостійно опрацювати матеріал та підготувати для обговорення на семінарському занятті:

Скласти план-конспект бесіди-діалогу з самостійно обраної теми і підготуватись до її проведення в групі. Схема оформлення етичної бесіди-діалогу:

1. Тема.

2. План

3. Використана література.

4. Текст бесіди-діалогу.

5. Питання слухачам за змістом бесіди-діалогу.

6. Висновки.

Вимоги до бесіди: повинна бути розрахована на 15-20 хв. Бесіда оцінюється з точки зору вирішення її освітніх і виховних завдань. На проведення бесіди призначені студенти складають рецензії за наступною схемою.

Схема рецензії проведеної бесіди-діалогу.

1. Аналіз змісту бесіди:

- актуальність теми;
- новизна матеріалу для слухачів;
- повнота розкриття теми;
- використання цікавих фактів.

2. Аналіз методики викладання:

- встановлення контакту зі слухачами;
- вміння володіти аудиторією;
- логічність викладання і чіткість висновків.

3. Аналіз ораторської грамотності:

- культура мовлення (правильність вимови слів, наголоси, темп, дикція, літературність, вживання слів-паразитів);
- манера поведінки (зовнішній вигляд, жести, міміка).

Приклади тем бесіди-діалогу.

1. Норми поведінки. Історія і сучасність.
2. У чому краса людини?
3. Що означає бути сучасною людиною?
4. У чому сенс життя?
5. Формування моральних цінностей у дітей і молоді в умовах трансформації суспільства.
6. Особливості сімейних традицій і їх вплив на формування особистості дитини.
7. Вплив різних видів діяльності на розвиток і формування особистості(праця, гра, навчання, фізичне виховання).
8. Формування у молоді ставлення до здоров'я як до життєвої цінності.
9. Молодь у сфері кримінального впливу.
10. Сучасні погляди на проблему кохання і сексуальності.
11. Проблеми наркоманії у молодіжному середовищі
12. Проблема деградації морально-етичних цінностей в молодіжному середовищі.
13. Як вберегти дитину від спокусу.
14. Традиційність та вседозволеність у вихованні.

Контрольна робота з дисципліни «Педагогіка»

Варіант № 1

Дидактичний аналіз учбово-тренувального заняття

Методичні вказівки до написання

Проаналізуйте за власним вибором урок з фізичної культури або тренувальне заняття з виду спорту.

Питання для письмових відповідей

1. Вступ. (Вводні данні: урок чи тренування, контингент, вік, рівень підготовки).
2. Тема заняття.
3. Ціль, задачі заняття.
4. До якого етапу навчання відносяться(обґрунтувати).
5. Які методи навчання використовувались.
6. Дати характеристику принципів навчання, що використовувались на конкретному учбово-тренувальному занятті(науковості, активності та свідомості, наочності, систематичності та послідовності, індивідуального та диференційного підходу, доступності, міцності отриманих знань). Розкрийте

реалізацію кожного з принципів на конкретних прикладах в діях тренера-викладача.

7. Які методи контролю використовувались і з якою метою.

8. Які методи виховання застосовувались (наведіть приклади).

9. Пропозиції щодо вдосконалення проведення заняття

10. Висновки

Контрольна робота

Варіант № 2

Психодіагностика в педагогічному процесі

Методичні вказівки до написання

Для того щоб вчителю, тренеру, менеджеру легше було орієнтуватися в особливостях поведінки партнерів по спілкуванню, учнів, спортсменів і знаходити правильні і адекватні рішення, необхідно володіти психодіагностичними вміннями та навичками. Під психодіагностикою мається на увазі визначення сутності, причини якого-небудь конкретного неблагополуччя або проблеми в поведінці для подальшої педагогічної корекції. Студентам необхідно по запропонованим питанням оцінити самого себе (або будь-якого обраного партнера по спілкуванню: спортсмена, однокласника, член сім'ї).

Мета роботи: ознайомити студентів з основними видами психодіагностики в педагогічному процесі.

Задачі:

1. Навчитись основним прийомам психодіагностики в педагогічному процесі для вибору правильного педагогічного рішення.

2. Вибрати педагогічні методи корекції.

Питання для письмових відповідей

Психодіагностична характеристика особи

(n.i.n.)

стать _____

вік _____

статус _____

Оперативна психодіагностика.

І. Характеристика усних відповідей та манери спілкування:

а) використовуються критерії: повнота, точність, швидкість, логічність.

б) чим пояснюється існуюча проблема? Наприклад: повільна відповідь може зумовлюватись такими факторами:

■ приналежність до інертного типу нервової системи (флегматик), таким партнерам по спілкуванню (дітям) потрібно значно більше часу на те, щоб оцінити зміст задавого питання, витягти з довготривалої пам'яті необхідні знання;

■ особливості характеру (невпевненість у собі).

в) які передбачаються психолого-педагогічні коригуючі дії? Наприклад: у вище викладеному прикладі коригуючими впливами можуть бути: з боку вчителя або співрозмовника: дати більше часу на відповідь або провести опитування у письмовому вигляді, не розцінювати повільну відповідь як незнання. Вселити оптимізм і впевненість у собі. Застосувати методи схвалення при правильній відповіді. Дати час для адаптації.

2. Характеристика вчинків:

а) використовуються критерії: адекватність, дотримання соціальних норм і правил, своєчасність, спрямованість (альтруїстична-еґоїстичність) і т.д.

б) чим пояснюється існуюча проблема вчинків (якими саме внутрішніми факторами, якими саме зовнішніми факторами).

в) які пропонуєте психолого-педагогічні коригуючі дії?

3. Характеристика психічних станів.

а) використовуються критерії: особливість прояву, стійкість, зміна психічних станів (тривога, увага, апатія-натхнення, бадьорість-втома, задоволення-незадоволення, ейфорія, захоплення, нудьга та ін.)

б) Вплив типових психічних станів на спілкування.

в) Які пропонуються психолого - педагогічні коригуючі дії?

Довгострокова психодіагностика.

1. Типологічні особливості особистості:

а) використовуються критерії: сила-слабкість нервової системи, врівноваженість - нерівноваженість, рухливість - інертність.

б) Як типологічні особливості особистості проявляються в навчанні і спілкуванні;

в) Які пропонуються коригуючі дії?

2. Характерологічні особливості особистості:

а) використовуються параметри: інтелектуальні риси особистості, емоційні риси особистості, вольові риси особистості, моральні риси особистості; прояви характеру(незалежність, впевненість, наполегливість, вміння не впадати у відчай, ясність намірів, зосередженість, оптимізм, пристрасть)

б) Чим пояснюється існуюча проблема в спілкуванні і навчанні?

в) Які пропонуються психолого - педагогічні коригуючі дії?

3. Аналіз взаємодії:

а) критерії оцінки: яку роль займає в формальній і неформальній організації групи? Аналіз поведінки в групі (активність, ініціативність, доброзичливість, ввічливість, зухвала поведінка, агресивність, грубість, замкнутість, товариськість). Ставлення людини до інших людей, до колективу, до суспільства: індивідуалізм; колективізм (товариськість, чуйність, повага до інших, і «протилежні» риси — замкнутість, черствість, грубість, зневага до людей);

риса, що показує ставлення людини до праці, до своєї справи (працьовитість, схильність до творчості, сумлінність в роботі, відповідальне ставлення до справи, ініціативність, наполегливість і «протилежні» їй риси — лінь, схильність до рутинної роботи, несумлінність у роботі, безвідповідальне ставлення до справи, пасивність).

Риси, що показують, як людина ставиться до самого себе (почуття власної гідності, гордість, що правильно розуміється особою, і пов'язана з нею самокритичність, скромність і «протилежні» їй риси: зарозумілість, що іноді переходить у нахабність, марнославство, егоцентризм, як схильність розглядати в центрі подій себе і свої переживання, егоїзм — схильність піклуватися переважно про своє особисте благо).

Риси, що характеризують ставлення людини до речей (акуратність або неохайність, дбайливе або недбале поводження з речами)

б) Чим пояснюється проблема спілкування?

а) Які пропонуються психолого - педагогічні коригуючі дії?

Висновки.

Питання для самоконтролю з дисципліни «Педагогіка»

1. Поняття про науку педагогіку. Задачі науки й учбового предмету.
2. Порівняльна характеристика поглядів на виховання й навчання Я.А.Коменського, Ж.Ж.Руссо, І.Г. Песталоцці.
3. Характеристика методів дослідження: педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, анкетування. Особливості їх використання в практичній діяльності педагога, тренера.
4. Розвиток народної педагогіки в Київській Русі в усній народній творчості. Перша педагогічна література. Послання Володимира Мономаха дітям.
5. Братські школи на Україні. Принципи організації. Устав.
6. Поняття про розвиток та формування особистості.
7. Характеристика факторів, що впливають на розвиток особистості.

8. Роль спадковості в розвитку та формуванні особистості.
9. Роль мікросередовища в розвитку та формуванні особистості.
10. Співвідношення біологічного і соціального в розвитку людини.
11. Культурно-історична концепція розвитку (Л.С.Виготський).
12. Теорія розвитку особистості при входженні в соціальну спільноту (А.В.Петровський).
13. Поняття про акселерацію розвитку.
14. Загальна характеристика періодизації розвитку дитини.
15. Динаміка орієнтирів вікової періодизації: провідна діяльність, соціальна ситуація розвитку, особистісні новоутворення. Врахування цих показників в здійсненні виховання й навчання.
16. Поняття про кризові етапи вікового розвитку. Нормативна криза. Теорія Е.Еріксона про кризові та без кризові варіанти розвитку дітей різних вікових періодів.
17. Особливості психічного розвитку та виховання дітей в ранньому дитинстві.
18. Особливості психічного розвитку та виховання дітей в дошкільному віці. Криза 3-х років.
19. Особливості психічного розвитку в молодшому шкільному віці. Врахування особливостей при навчанні та вихованні.
20. Характеристика компонентів психологічної готовності до школи. Педагогічні аспекти підготовки дитини до навчання в школі.
21. Психологічна готовність до школи, методи її визначення.
22. Значення рольової гри в розвитку особистості дошкільника.
23. Особливості психічного розвитку підлітка. Поняття "трудний вік".
24. Врахування особливостей вікового розвитку підлітка при організації взаємодії в процесі навчання та виховання.
25. Особливості психічного розвитку в юнацькому віці.
26. Сутність процесу виховання. Його закономірності й принципи.
27. Класифікація методів виховання.
28. Характеристика методів формування свідомості особистості. Функції в педагогічному процесі.
29. Характеристика методів організації діяльності і формування досвіду поведінки. Функції в педагогічному процесі.
30. Метод вимог у виховному процесі, його форми.
31. Характеристика методу вправ та привчання у виховному процесі.
32. Характеристика методів стимулювання і корекції поведінки. Функції в педагогічному процесі.

- 33.Значення методів заохочення в педагогічному процесі. Види заохочення.
Педагогічні вимоги до застосування методу.
- 34.Значення методів покарання в педагогічному процесі. Види покарання.
Педагогічні вимоги до застосування методу.
- 35.Поняття про мораль. Мораль як історичне поняття.
- 36.Задачі та зміст морального виховання.
- 37.Стадії морального розвитку особистості за Л.Колбергом. Характеристика доконвенційної, конвенційної та постконвенційної моралі.
- 38.Поняття про загальнолюдські цінності, як критерії моральності.
- 39.Поняття про християнську мораль. Її зміст.
- 40.Поняття про девіантну поведінку школярів. Види і прояви девіантної поведінки.
- 41.Шкільні неврози. Їх причини і корекція.
- 42.Особистість батьків та типові помилки в вихованні дітей.
- 43.Психодіагностика в школі. Її види.
- 44.Поняття про деліквентну та аддиктивну поведінку школярів.
- 45.Поняття про дидактику. Категорії дидактики.
- 46.Класифікація методів навчання.
- 47.Характеристика словесних методів навчання.
- 48.Характеристика наочних методів навчання. Види наочності. Методика використання в різних вікових групах.
- 49.Методи контролю за освоєнням знань, вмінь, навичок. Види контролю.
- 50.Характеристика проблемних методів навчання. Методика проблемного викладання. Евристична бесіда.
- 51.Теорія Л.С.Виготського про розвиваюче навчання.
- 52.Поняття про актуальну та найближчу зони розвитку здібностей дитини.
- 53.Значення соціального співпрацювання в розвитку здібностей дитини.
- 54.Характеристика методів стимулювання і мотивації навчання.
- 55.Характеристика структури процесу навчання.
- 56.Теорія П.Я.Гальдеріна про поетапне формування розумових дій.
- 57.Задачі та зміст етапу формування уявлень в процесі навчання руховим діям.
- 58.Задачі та зміст етапу формування понять в процесі навчання руховим діям.
- 59.Задачі та зміст етапу закріплення й вдосконалення при навчання руховим діям.
- 60.Стадії формування рухової навички.
- 61.Взаємозв'язок етапів та методів навчання.

62. Характеристика методів навчання за джерелом передачі й отримання знань.
63. Характеристика методів навчання за логікою передачі та сприйняття інформації.
64. Характеристика методів навчання за ступенем самостійності мислення при оволодінні матеріалом.
65. Репродуктивні та проблемні методи навчання. Евристична бесіда. Особливості використання.
66. Характеристика методів навчання за ступенем управління учбовою роботою.
67. Поняття про принципи навчання.
68. Характеристика принципу виховного та розвиваючого навчання. Умови реалізації.
69. Характеристика принципу свідомості та активності. Умови реалізації.
70. Характеристика принципу науковості. Умови реалізації.
71. Характеристика принципу систематичності та послідовності. Умови реалізації.
72. Характеристика принципу доступності. Умови реалізації.
73. Характеристика принципу наочності. Умови реалізації.
74. Характеристика принципу індивідуалізації. Умови реалізації.
75. Характеристика принципу міцності. Умови реалізації.
76. Критерії диференційного підходу до учнів на уроці фізичної культури.
77. Поняття про форми організації навчання. Історія розвитку.
78. Характеристика класно – урочної форми навчання.
79. Характеристика уроку як основної форми навчання.
80. Типи та види уроків фізичної культури.
81. Характеристика зміст та завдання комбінованого, навчального, тренувального, контрольного уроків фізичної культури.
82. Структура уроку фізичної культури.
83. Характеристика дидактичних вимог до уроку фізкультури.
84. Характеристика організаційних вимог до уроку фізкультури.
85. Характеристика психологічних вимог до уроку фізкультури.
86. Характеристика виховних вимог до уроку фізкультури.
87. Поняття про педагогічну технологію.
88. Технологія постановки навчальних цілей.
89. Категорія навчальних цілей у когнітивній галузі.
90. Врахування вікових особливостей розвитку пам'яті, мислення, уваги та інших психічних процесів при організації та виборі методів навчання.

Рекомендована література

Базова

1. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія. Вища школа, 1995.
2. Падалка О.С., Нісімчук М.Н. Педагогічні технології. К.: Українська енциклопедія, 1995.
3. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений: в 2 кн. - М.: ВЛАДОС, 2002 - Кн. 1.: Общие основы. Процесс обучения - 576 с.
4. Подласый, И. П. Педагогика. Новый курс : учебник для студентов высших учебных заведений: в 2 кн. Кн.1. Общие основы. Процесс обучения /И. П. Подласый. - Москва : Владос, 2004. - 576 с. : ил. - (Учебник для вузов).
5. Харламов И.Ф. Педагогика: Учебник. - 5 изд., перераб. и доп. - Мн.: Університетська, 1998.- 560с.

Допоміжна

1. Бондарчук, Е. И. Основы психологии и педагогики : курс лекций / Е. И. Бондарчук, Л. И. Бондарчук. - 3-е изд., стереотип. - Киев : МАУП, 2002. - 167 с.
2. Волкова, Н. П. Педагогіка / Н. П. Волкова. - Київ : Академія, 2001. - 576 с. - (Альма-матер).
3. Галузинський, В. М. Педагогіка: теорія та історія : навчальний посібник / В. М. Галузинський, М. Б. Євтух. - Київ : Вища школа, 1995. - 238 с.
4. Гессен, С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию : учебное пособие / С. И. Гессен. - Москва : Школа-Пресс, 1995. - 448 с.
5. Коротяев, Б. І. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / Б. І. Коротяев, Е. О. Гришин, О. А. Устенко ; НМК ВО. - Київ, 1990. - 176 с.
6. Кузьмінський, А. І. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / А. І. Кузьмінський. - Київ : Знання, 2005. - 486 с. - (Вища освіта ХХІ століття).
7. Кузьмінський, А. І. Педагогіка у запитаннях і відповідях : навчальний посібник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. - Київ : Знання, 2006. - 312 с. - (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
8. Левківський, М. В. Історія педагогіки : навчальний посібник / М. В. Левківський, О. М. Микитюк. - Харків : ОВС, 2002. - 240 с. - (Українська педагогіка).

9. Лозниця, В. С. Психологія і педагогіка: основні положення : навчальний посібник / В. С. Лозниця. – Київ : ЕксОб, 1999. – 304 с.
10. Мартиненко, С. М. Загальна педагогіка: навчальний посібник / С. М. Мартиненко, Л. Л. Хоружа ; МАУП. – Київ, 2002. – 176 с.
11. Онищенко, И. М. Основные понятия по педагогике: методические разработки / И. М. Онищенко, В. Г. Савченко ; КГИФК. – Днепропетровск, 1990. – 36 с.
12. Основи психології і педагогіки: навчальний посібник / ред. А.В.Семенова. – 2-ге вид., випр. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 342 с.
13. Педагогіка у питаннях та відповідях: методичні рекомендації для самостійної роботи студентів / Ред. Г.В.Ложкіна; Укл. Т.В.Петровська, І.В.Толкунова, В.І.Воронова, О.Р.Гринь; НУФВСУ. – Київ, 2001. – 45 с.
14. Педагогіка у питаннях та відповідях: методичні рекомендації для самостійної роботи студентів / Ред. Г.В.Ложкіна; підготов. Т.В.Петровська, І.В.Толкунова, В.І.Воронова, О.Р.Гринь; НУФВСУ. – Київ, 2003. – 45 с.
15. Подласый, И. П. Педагогика. Новый курс : учебник для вузов: В 2 кн. Кн. 1. Общие основы. Процесс обучения / И. П. Подласый. – Москва : Владос, 1999. – 576 с.
16. Подласый, И. П. Педагогика. Новый курс : учебник для вузов: в 2 кн. Кн. 2. Процесс воспитания / И. П. Подласый. – Москва : Владос, 1999. – 256 с.
17. Подласый, И. П. Педагогика. Новый курс : учебник для вузов: в 2 кн. Кн. 2. Процесс воспитания / И. П. Подласый. – Москва : Владос, 2003. – 256 с.
18. Подласый, И. П. Педагогика. Новый курс : учебник для студентов высших учебных заведений: в 2 кн. Кн.1. Общие основы. Процесс обучения / И. П. Подласый. – Москва : Владос, 2004. – 576 с. : ил. – (Учебник для вузов).
19. Понятия педагогики в таблицах и схемах: учебно-методическое пособие / БГУФК; сост. М.А.Ярмолович. – Минск, 2004. – 126 с.
20. Психология и педагогика: учебное пособие / Сост. А.А.Радугин. – Москва : Центр, 1996. – 336 с.
21. Степанов, О. М. Основи психології і педагогіки: Підручник / О. М. Степанов, М. М. Фіцула. – Київ : Академвидав, 2003. – 504 с. – (Альма-матер).
22. Фіцула, М. М. Педагогіка: навч. посібник для студентів вищих пед. закладів освіти / М. М. Фіцула. – Київ : Видавничий центр "Академія", 2000. – 544 с.

23. Фіцула, М. М. Педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих пед. закладів освіти / М. М. Фіцула. – 2-ге вид. випр., доп. – Київ : Академвидав, 2007. – 560 с. – (Альма-матер).
24. Фіцула, М. М. Педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих пед. закладів освіти / М. М. Фіцула. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2007. – 232 с. – (Альма-матер).
25. Харламов, И. Ф. Педагогика : учебное пособие / И. Ф. Харламов. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Высшая школа, 1990. – 576 с.
26. Харламов, И. Ф. Педагогика : учебное пособие / И. Ф. Харламов. – 3-е изд., перераб. и доп. – Москва : Юристъ, 1997. – 512 с.
27. Харламов, И. Ф. Педагогика : учебное пособие / И. Ф. Харламов. – 5-е изд., перераб. и доп. – Минск : Універсітэцкае, 1998. – 560 с.
28. Учебная литература. Педагогика. [сайт] / Режим доступа до информ : <http://www.pedpro.ru/>. - Назва з екрану.

Підписано до друку 15.03.2013 р. Формат 60x90/16.

Ум. друк. арк. 1,14. Обл.-вид. арк. 1,75.

Тираж 320. Зам. 17.

«Видавництво «Науковий світ»»
Свідоцтво ДК № 249 від 16.11.2000 р.
м. Київ, вул. Боженка, 23, оф. 414.
200-87-13, 200-87-15, 050-525-88-77
E-mail: nsvit@mail.ru

